

ЕЛЬЗАС: МІЖ НІМЕЧЧИНОЮ ТА ФРАНЦІЄЮ

С. Л. КАПІРУЛІНА, доцент кафедри методики природничо-математичної освіти і технологій Інституту післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук

Ельзас (фр. Alsace, нім. Elsass) – історична провінція на північному сході Франції. Це – один з найменших регіонів Франції та, мабуть, один з найкolorитніших і неповторних. Регіон, який стільки разів за часи свого існування змінював «громадянство», що важко визначитися однозначно, якої культури тут більше – німецької чи французької.

На політичній карті Європи Ельзас межує на півночі і сході з Німеччиною, на півдні – зі Швейцарією. Він поділяється на два департаменти: Нижній Рейн, адміністративним центром якого є старовинне місто Страсбург, і Верхній Рейн з адміністративним центром у місті Кольмарі, третім за величиною в регіоні після міста Мюлуз. Ці два департаменти було створено ще у 1790 р., коли Ельзас увійшов до складу Франції.

У топоніміці існує принаймні дві версії походження назви «Ельзас». За першою – вона походить від гало-римського слова «Alisauia» («Alisetum»), що українською означає «бескид», «стрімчак», «край навколо підніжжя прямовисних скель». Гали, що прийшли на цю територію з півночі, натрапили на своєму шляху на прямовисні скелі Вогезів, тому, мабуть, і дали їм назву Ельзас.

За другою версією, назва «Ельзас» походить від давньнімецького «Alisaz», що утворилося від поєднання двох слів «ali» (чуже) і «sitz» (житло). Вірогідно, що франків, які селилися на цій території у давнину, одноплемінники вважали «тими, що пішли жити на чужину». До речі, самі французи називають цей регіон не інакше як Альзас.

Природа Ельзасу різноманітна і за європейськими мірками справді унікальна. Не зважаючи на велику густоту заселення території і активну господарську діяльність людини на ній, тут збереглися недоторкані альпійські луки, ліси, болота і озера з різноманітною рослинністю та тваринним світом. У лісах можна натрапити на серну і рись, на болотах – на рідкісні орхідеї.

Сучасні ельзасці спілкуються переважно стандартною французькою мовою, хоча споконвічною в Ельзасі є німецька мова, а серед літніх людей усе ще зберігається ельзаська мова, що належить до алеманської групи німецьких ді-

Лелека білий, птах-символ Ельзасу

лектів. Будь-якої форми офіційного державного статусу не мають ні ельзаська мова, ні франкські діалекти, які поширені тут, але всі вони визнаються мовами Франції і учні можуть вибирати їх для вивчення в загальноосвітніх навчальних закладах регіону. Крім того, з 1992 р. в Ельзасі запроваджено так звані паритетні двомовні школи, в яких навчається близько 5 % учнів регіону. Ці школи мають благородну мету – збереження місцевої унікальної ельзаської мови. Навчання тут ведеться двома мовами – французькою і німецькою, а учні, за їх бажанням, можуть отримати німецький атестат зрілості.

У 2010 р. в Ельзасі налічувалося 1 845 687 жителів. Велику частину цієї провінції Франції займають міські зони Страсбурга, Мюлуза і Кольмара, густота населення тут досить висока – 223 особи на 1 км² (2010 р.), що робить Ельзас одним з найгустонаселеніших регіонів Франції.

Більшість жителів регіону – католики. Серед сільських жителів переважають протестанти – прихильники лютеранства і кальвінізму.

Східну частину провінції займає Ельзаська рівнина із значними площами лісів та угіддями зернових культур і винограду; заболочена і волога місцевість між річками Рейн та Іль перебуває в заповідній зоні; на заході розташовані невисокі гори Вогези з гірськими пасовищами та лісовими масивами, прорізнаними широкими долинами приток річки Іль з насадженнями винограду. У лісах Вогезів ростуть ялиця, каштан і бук і зовнішнім виглядом вони нагадують наші Карпати. На крайньому півдні регіону на кордоні з Швейцарією підносяться гори Ельзаської Юри.

Клімат Ельзасу помірно континентальний. Вологі західні вітри з Атлантичного океану віддають вологу навітряним схилам Вогезів та Юри і далі створюють так званий «ефект фену». Зими в Ельзасі холодні і сухі, а літо тепле з невеликою кількістю опадів. У районі міста Кольмар сформувався свій сонячний і сухий мікроклімат. За рік тут випадає лише 550 мм опадів. Нестачу вологи компенсують ґрунтові води, що використовуються в період довгих посух. Усе це робить район Кольмару ідеальним для вирощування винограду і одним з головних районів виноробства Ельзасу.

Ельзас багатий на такі будівельні корисні копалини, як мергель, вапняк, галіт, мармур, пісковик, граніт. На півночі Ельзасу одним із перших у світі було відкрито родовище нафти у 1740 р., хоча місцеві жителі користувалися тут нафтою ще з XV ст.

З 1910 р. у горах Ельзасу видобували силвініт – сировину для виробництва фосфатних добрив. Нині копальні не працюють, одна з шахт «Родольф» біля містечка Віггельсхайм стала музеєм.

Ельзас є одним з найбільш індустріалізованих регіонів Франції. Він виробляє близько 3 % ВВП країни і посідає четверте місце серед регіонів Франції за показниками ВВП на душу населення – близько 28 470 євро (за даними на 2009 р.). Близько 1,5 % ВВП регіону припадає на сільське господарство, 26,7 % – промисловість, 71,8 % – на сферу послуг. На Ельзас припадає близько 7,2 % експорту країни (не забуваймо, що сам регіон – це лише 1,5 % території Франції). Ельзас підтримує тісні економічні зв'язки з іншими країнами Європи і світу. Понад 35 % фірм у регіоні перебувають у власності іноземних компаній, зокрема німецьких, швейцарських, скандинавських, а також американських і японських.

Ділова активність зосереджена в містах Страсбург, Мюлуз та їх околицях.

Тривалий час Ельзасу вдавалося уникати збільшення безробіття, але нині кількість безробітних з кожним роком зростає. У 2011 р. цей показник сягав 8 % працездатного населення регіону. Це пов'язано з кризою галузей, у яких зайнято понад 25 % працездатного населення регіону, зокрема автомобілебудування, хімічної та нафтопереробної галузі, текстильного та швейного виробництва тощо. Через економічну кризу в галузях важкої промисловості Ельзас почав розширювати сфери послуг і пошуку нових технологій.

У 2003 р. з'явився новий центр під назвою IMAGE, що об'єднує діяльність, пов'язану з новими технологіями (аудіовізуальні розробки і зображення).

Серед традиційних галузей переробної промисловості Ельзасу – пивоварна. Половину французького пива виробляють тут у безпосередній близькості від Страсбурга. Лише в департаменті Нижнього Рейну пива виробляється вдвічі більше, ніж у німецькій Баварії! А ще тут розвинуті галузі з виробництва шоколаду і

шоколадних виробів, промислове виробництво м'яса та різноманітне ковбасне виробництво, цукрово-рафінадна промисловість, лісова і текстильна і, звичайно, виноробство.

Текстильна промисловість Ельзасу нині переживає глибоку кризу, але незважаючи на це тут збереглося майже 250 малих підприємств, на яких працює близько 8000 робітників. Єдиним видом діяльності, який не має збитків, є традиційна вишивка.

Важка індустрія представлена заводами підшипників у містах Кольмар і Страсбург, верстатобудуванням у Гуроні і Оствальді, виробництвом автоматизованих ліній у Бубендорфі, автомобільною промисловістю (автомобільна промисловість регіону – за значенням у країні займає друге місце після столичного). Понад десять гідроелектростанцій і атомна електростанція становлять основу сучасної енергетики регіону. 27 грудня 2012 р. в департаменті Верхній Рейн між містами Стаффельфельдан та Енжершем стала працювати найбільша сонячна електростанція на півночі Франції.

Нафтопереробка в регіоні почала розвиватися з 1963 р., коли побудували завод поблизу Страсбурга. Це один з трьох колись найбільших у Європі нафтопереробних заводів. Нині у зв'язку кризою завод не працює.

Ще в 1980 р. на території Ельзасу було запропоновано реалізувати проект, еквівалентний «Силіконовій долині», який мав бути присвячений розвитку медицини і біотехнологій. Це так званий «Три-національний регіон», який включає Ельзас (Франція), кантони Базель і Юра (Швейцарія) і землі Баден-Вюртемберг (Німеччина). Нині цей центр об'єднує 81 компанію з амбіціями глобального рівня щодо розвитку наук про життя, біотехнології і фармацевтики. Тут працюють над вирішенням трьох основних завдань: підвищення конкурентоспроможності промислового виробництва, рівня життєдіяльності і здоров'я в регіоні; створення в Ельзасі зразкового наукового середовища, яке сприяло б розвитку терапевтичних інновацій, партнерських зв'язків з іншими кластерами глобальної охорони здоров'я, дослідницьких місій.

У сільському господарстві Ельзасу, крім виноградників, значні площі відведено під вирощування таких культур, як хміль і коноплі, а також овочів.

Страсбург – другий за величиною річковий порт Франції, вантажооборот якого перевищує 18 млн тонн.

У Ельзасі знаходяться два міжнародних аеропорти: міжнародний аеропорт Ентцхайм (Страсбург) та міжнародний європейський аеропорт Базель – Мюлуз – Фрайбург, який обслуговує Францію, Швейцарію і Німеччину. Авіаційні компанії пропонують більш як 60 напрямків і прямих перельотів.

Перші залізниці, які зв'язали Страсбург з Базелем та Парижем, були побудовані ще на початку XIX ст.

Фахверкова архітектура Кольмара

Регіон Ельзасу має давні архітектурні традиції, пов'язані з особливостями місцевості. Традиційні будинки на Ельзаській рівнині роблять із так званими фахверковими стінами, а дахи вкривають плоскою черепицею.

Центральні частини міст, де збереглися фахверкові будинки XVI–XVIII ст., мають такий привабливий і приємний для очей вигляд, що милуватися ними хочеться годинами, тим більше, що знайти два однакових будинки практично неможливо. З ранньої весни до пізньої осені вони просто потопають у зелені та квітах. Узимку, в період Різдвяних свят, кожен з будинків прикрашається різнокольоровими ліхтариками, гілочками ялинки, червоними і білими бархатними бантиками, різнокольоровими свічками. І звичайно на стінах будинків можна побачити іграшкового святково вдягненого Пер Нуеля – французького Діда Мороза, який з червоним мішком, наповненим подарунками, «лізе» у вікно, аби вручити їх і дітям, і дорослим.

У 2011 р. Ельзас відвідало понад 11 млн туристів – це рекордна кількість за останні роки. Туризм забезпечує у регіоні близько 28 тис. робочих місць. Частка туристичного господарства у ВВП становить понад 5 % і дає близько 2,5 млрд євро. Аналізуючи діяльність туристичної галузі в регіоні, фахівці зробили висновок, що останніми роками збільшується число не тільки європейців й американців, а й жителів азійського регіону, які бажають ознайомитися з пам'ятками культури, архітектури, природи Ельзасу.

Сучасна і традиційна ельзаська кухня відчула на собі сильний вплив німецьких кулінарних традицій. Вона багата на місцеві особливості, наприклад, використання свинини у приготуванні різних страв. Серед традиційних ельзаських страв можна назвати baesckeoffe – свинина, яловичина і баранина, мариновані в

білому вині і тушковані з картоплею в горщику, tarteflambee – відкритий пиріг із прісного тіста з білим сиром та цибулею, schiffala – відварений копчений окіст з картопляним салатом, fleischschnacka – локшина із спеціально приготованим фаршем. Однак найпоширенішою стравою, яку подають у кожному ресторанчику, є choucroute – тушкова капуста і картопля з копченими ковбасками та свининою. На півдні Ельзасу популярні рибні страви, наприклад смажені коропи. Однією з найвишуканіших страв в Ельзасі є гусяча фуа-гра, що виробляється в регіоні з XVII ст. Традиційний десерт – kouglof і tarte au fromage blanc (сирний торт).

Багатотисячолетня культурна фортифікаційна спадщина Ельзасу – це замок Ла-Птіт-П'єр, Ле-Флеканстен, Кензельмський, Нідекський і Ліхтенберзький замки. Найкраще зберігся замок Верхній Кенігсбург. Архітектурна спадщина – Страсбурзький собор, який можна без перебільшення назвати дивом європейської середньовічної готичної архітектури, церква Святого Томаса з прекрасною гробницею Мориця Саксонського, Французький національний автомобільний музей «Бугатті» в містечку Мольсхейм і залізничний музей у Мюлузі, римські дороги, історичні центри міст і містечок з фахверковою архітектурою, фортифікаційні лінії Мажино. Вражають різдвяні ярмарки у Страсбурзі, Мюлузі, Кольмарі і Кайзерсберзі, краса, унікальність та самотність яких не піддаються опису – усі ці барви і різноманіття треба тільки бачити й смакувати. І ще – понад 1000 старовинних, але діючих органів, звучання яких гіпноотично притягує і не відпускає кожного, хто перетнув поріг собору або звичайного сільського храму!

Незважаючи на невеликі розміри території, земля Ельзасу дала світовій культурній і науковій скарбниці чимало яскравих і значних імен.

Замок Верхній Кенігсбург

Це автор статуї Свободи у Нью-Йорку скульптор Огюст Бартольд, лауреат Нобелівської премії в галузі фізики Карл Фердинанд Браун, засновники відомої автомобільної марки «Bugatti» Еttore і Жан Бугатті та ін.

На території Ельзасу проводиться чимало свят різного масштабу та спрямування – від державних і релігійних до традиційних і ремісничих. Кожного року в Кольмарі проводиться грандіозний міжнародний музичний фестиваль. Восени Кольмар збирає всіх, хто любить книжки, на щорічну книжкову виставку, яка відбувається тут з великим розмахом. Щорічна виставка вин Ельзасу проводиться в містечку Барр.

Адміністративним центром департаменту Нижній Рейн є місто **Страсбург**. Територія, на якій він виник, ще за часів бронзового віку була заселена общиною рибалок, адже це місце мало вигідне географічне положення на перетині усіх тодішніх видів шляхів сполучення. За час свого існування місто не раз змінювало назву, знало часи злетів і падінь, економічного і культурного розквіту й занепаду. Історія міста цікава, насичена. У V ст. до н. е. край завоювали римляни, заснувавши поселення Аргенторатум. У першій половині IV ст. тут було засновано єпископство, а в 352 р. Аргенторатум зруйнували алемани (германське плем'я), в 451 р. його захопили гуни. Відновлене після варварських завоювань вже як Стратисбургум (Стратебургум *Strateburgum* – «місто дорі»), місто стало аванпостом захисту Римської імперії від навали германських племен. З падінням Римської імперії місто занепало. У другій половині XIV ст. воно стає важливим торговельним центром на перетині важливих тоді для Європи шляхів сполучення і отримує значні привілеї. В епоху реформації стає одним із центрів протестантського руху.

В історії Страсбурга мають місце події, пов'язані з Французькою революцією. Артилерійські обстріли часів Першої світової та бомбардування часів Другої світової війни завдали значних пошкоджень архітектурним пам'яткам міста. У проміжок часу між 1870 і 1945 рр. Страсбург змінював громадянство п'ять разів! Нині місто є символом франко-германського примирення.

Страсбург – це визнаний європейський інтелектуальний центр, друге після Парижа місто за кількістю міжнародних конференцій, що тут проводяться. У місті сформувалася поважна наукова школа. Тут працює Національна школа адміністрації, випускники якої відіграють центральну роль у французькій політиці. За час роботи школи тут підготували трьох президентів, сімох прем'єр-міністрів, багатьох міністрів, префектів та інших політиків різного рангу. З-поміж випускників школи – президенти Франції Валері Жискар д'Естен, Жак Ширак, Франсуа Олланд.

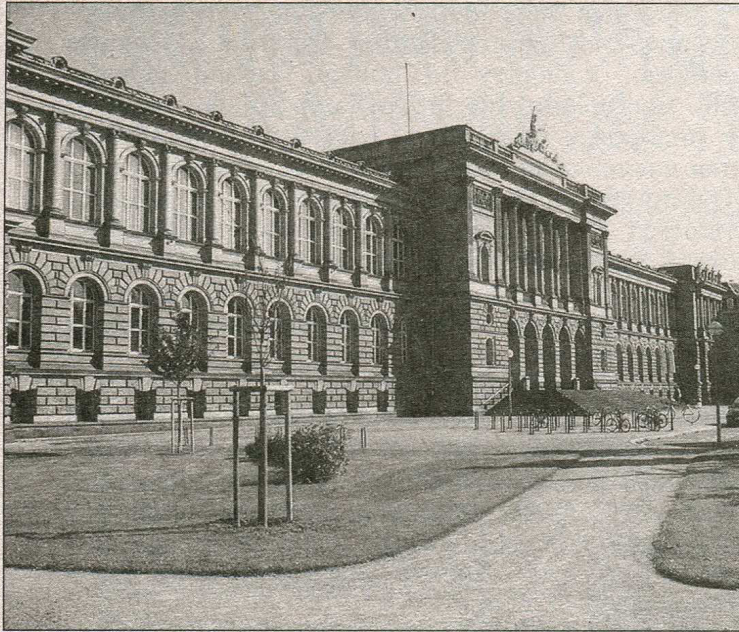
Інститут політичних досліджень Страсбурзького університету, Вища Страсбурзька бізнес-школа, Страсбурзький Національний інститут прикладних наук, який засновано 2 липня 1875 р. (це політехнічний університет, школа архітекторів і інженерів), Міжнародний космічний університет (заснований у 1987 році) з філіями, які розкидано по всьому світу – в Австралії, Канаді, США, Бельгії, Туреччині, Китаї, Італії, Іспанії, Росії, Швеції – це далеко не повний перелік престижних навчальних закладів міста.

Та найбільш поважним, з давніми традиціями та потужною науковою школою є Страсбурзький університет, який виник з протестантської гімназії, заснованої у 1521 р. У 2013 р. він зайняв 232 місце серед 400 у міжнародному академічному рейтингу університетів світу. Університет входить до асоціації університетів Європи (Утрехтська мережа) і Ліги європейських дослідницьких університетів, має складну структуру, потужне керівництво, міцну наукову базу і джерела фінансування, розгалужені міжнародні зв'язки (понад 1300 угод про обмін студентами з 563 навчальними закладами, що працюють в 61 країні світу). Загальна кількість студентів становить понад 42 тис., майже 20 % з них – іноземці. На рахунку випускників і професорів Страсбурзького університету 20 Нобелівських премій. Це другий за значущістю після Сорбонни університет Франції.

У 1949 р. Страсбург був обраний штабквартирою Ради Європи і на території, що прилягає до парку Оранжерея, розпочалося будівництво. До речі, саме в приміщенні Страсбурзького університету відбулося у 1949 р. засідання Європарламенту. У 1964 р. було збудовано Палац Прав Людини, у 1976 р. Палац Європи, а в 1999 р. – будинок для проведення сесій Європарламенту. Будівля проектувалася у Паризькій студії і віддзеркалює у своїй композиції основні елементи західної цивілізації: класицизм та ба-

Страсбург. Старе місто

Страсбурзький університет

роко – від кола Галілея до еліпса Кеплера. На відміну від більшості офіційних приміщень, що створені для депутатів, Палац Парламентської асамблеї відкрито для всіх відвідувачів, сюди може прийти кожен охочий.

Історичний центр Страсбурга, названий «Grande Ile» (Великий острів), першим у Франції визнано ЮНЕСКО світовою спадщиною людства.

Тут у центрі міста ще у 550 р. було збудовано першу церкву Божої Матері, в епоху Каролінгів її збільшили і добудували, але під час шведського нашествия вона згоріла. У 1015 р. розпочалося будівництво базилики в романському стилі. Розміри її вражають. Важко уявити собі, як вона впливала на відвідувачів у ті далекі часи. Ця найулюбленіша споруда Страсбурга, збудована з червоного вогезького пісковика, добудовувалася впродовж тривалого часу аж до 1439 р. і безліч разів реставрувалася. Зовнішнє і внутрішнє вбрання теперішнього Кафедрального собору Нотр-Дам можна розглядати годинами: знамените вікно-роетка – 13,5 м у діаметрі, численні статуї святих, сцени з дитинства Христа, складне іконографічне оздоблення, дванадцять левів – колін Ізраїлевих, Мадонна на троні, картини Страшного суду, статуї дів розумних і нерозумних, різнокольорові старовинні вітражі із зображенням картин Старого та Нового Завіту... усе це було створене у XIII ст. у стилі витонченої готики.

Вражає орган, що функціонує в соборі з 1260 р. А ще астрономічний годинник, який зі зміною часу демонструє тривалий спектакль з безліччю діючих осіб та виконавців. Кожну годину з'являється статуя Христа, що проганяє смерть, яка «косить» час, що відходить. О 12-й годині перед статуєю Христа проходять 12 апостолів, після чого Христос повертається до глядачів і благословляє їх. Це все треба бачити!

Чути дзвіночки, які дзвонять кожні 15 хвилин, і механічного півня, який, рухаючись, голосно співає.

Перший годинник тут було встановлено у 1353 р. У 1574 р. його замінили новим, який уже мав астрономічні функції. У 1832 р. було сконструйовано унікальний механізм, який показує орбіти Землі, Місяця та відомих на той час планет (від Меркурія до Сатурна). Годинник має спеціальний механізм, який завершує один повний оберт у новорічну ніч і розраховує точку відліку свят, дати яких змінюються рік у рік. Ліворуч від годинника збережено фрески XV ст., а центральна частина собору прикрашена унікальними масивними гобеленами XVII ст.

Хоча собор так і не було добудовано, він без перебільшення належить до найкрасивіших готичних споруд Європи.

Тут же неподалік, на Соборній площі, міститься одна з найстаріших аптек Європи, заснована ще у 1262 р. Окрасою міста є будинок Каммерцеля, створений у стилі німецької фахверкової готики у XV ст.

У місті багато музеїв, розташованих у палацах, наприклад у Шато Роан: музей витончених мистецтв, декоративного мистецтва, археологічний музей.

Велика і парадно облаштована площа Клебера – одне з найулюбленіших місць жителів Страсбурга і численних туристів, відома пишними військовими парадними, які проходили тут за часів Французької революції.

Сучасна площа Гутенберга із скульптурою відомого винахідника книжкового друку, що працював у Страсбурзі в період приблизно 1430–1444 рр., колись називалась Маршео-Ерб («Овочевий ринок»). У 1430 р. Йоганн Гутенберг був вигнаний з Майнца і оселився в Страсбурзі, що підтверджують документи кількох судових процесів.

Астрономічний годинник
Кафедрального собору Нотр-Дам

Район міста під назвою «Мала Франція» – найстаріший квартал мельників, рибалок, кушнірів, розташований на березі річки Іль. Саме цей квартал свого часу забезпечував процвітання економіки міста.

Другий адміністративний центр регіону місто **Кольмар** у IX ст. називалося Columbaria. Статусу міста Кольмар набув у 1278 р. Незважаючи на перенесені містом потрясіння німецької окупації 1870–1918 рр. та Другої світової війни, тут збереглося багато пам'яток архітектури IX–XVI ст.: церква домініканців, монастир домініканок Унтерлінден, церква Святої Катерини, Францисканська церква з численними шедеврами північного живопису пізнього Середньовіччя.

У 1753–1754 рр. у Кольмарі жив Вольтер, який того часу входив до складу Незалежної ради Ельзасу, що складалася головним чином з юристів. Тут же, у Кольмарі, на невеличкій Купецькій вулиці в будинку № 30 народився і виріс відомий скульптор Огюст Бартольді – автор статуї Свободи, яку у 1886 р. встановили у Нью-Йорку, тепер у цьому домі його музей. А ще в Кольмарі живе відома співачка Патрісія Каас.

Найбільший у місті католицький собор Сен-Мартен, побудований у XIII–XIV ст. на місці церкви, яка існувала ще в XI ст., є найкращим зразком готичної архітектури Верхнього Рейну.

Одним з найстаріших у місті і таких, що найкраще збереглися, є квартал кушнірів з будівлями XVI–XVIII ст.

На вершині гори Штофанберг (755 м) на скелястому плато понад вісім століть тому було збудовано замок з квадратними баштами. Перша згадка про цю будівлю належить до XII ст. Стратегічне значення території, на якій розміщено замок, важко переоцінити. Гора Штофанберг височіє над рівниною, в межах якої з півночі на південь простягнулися хлібна і винна, а із заходу на схід – соляна та срібна дороги!

У 1862 р. замок внесено до списку історичних пам'яток національного значення.

З 1900 по 1908 р. у ньому здійснювалась генеральна реконструкція. Розміри та зовнішній вигляд замку вражають – 1,5 гектара будівель з рожевого пісковика! У ньому відновлено і відреставровано інтер'єр Середньовіччя. Тут є рицарський зал, зібрано багату колекцію старовинних меблів, картин, посуду, зброї (унікальних старовинних арбалетів та алебард) та камінів. За умовами Версальського мирного договору у 1919 р. замок став володінням Франції і нині перебуває під патронатом Національного фонду з охорони історичних пам'яток Франції.

Краєвиди, які відкриваються з оглядових майданчиків замкової гори за сонячної погоди, надзвичайно мальовничі. Ними можна милуватися годинами: зелені островці лісів, рівненські ряди виноградників, пасовища із смарагдовими травами, голубі стрічки річок, що розділяють усі ці клаптики доглянутої землі, яка століттями годувала і давала притулок численним жителям, безкінечні дороги...

Містечко Сент-Марі-о-Мін завдячує своїм існуванням і процвітанням багатим покладам свинцю, кобальту та срібла. Тисячі рудокопів, працюючи тут, прорубали 300 км галерей у підземних лабіринтах, які нині стали раєм для спелеологів. Занепад рудної галузі в період Тридцятилітньої війни поклав початок розквіту ткацтва. Були часи, коли на ткацьких підприємствах міста працювало до 26 тис. робітників.

Однією з наймальовничіших в Ельзасі є долина Мюнстера – центр виробництва відомих у Франції сирів.

Ще одне невелике місто на півдні Ельзасу – **Мюлуз** – центр технічних музеїв. Тут є музей набивних тканин, автомобілів, залізниць. Французький музей залізниць – найбільший у Європі. Тут можна побачити рейкові диліжанси середини XIX ст., вагони класу люкс 20–30-х років минулого століття, президентський вагон генерала де Голля.

Мюлузький музей автомобілів – найбільш престижний у світі з колекцією понад 500 авто – 466 машин 102 різних марок, лише 66 з яких французькі.

Територія сучасного Ельзаського екомuzeю у 1980 р. була болотом. Сьогодні тут можна побачити роботу коваля, пекаря, чоботаря, традиційну технологію виготовлення оливкової олії. Цей музей унікальний у своєму роді в Європі. Він на кшталт київського музею, що в Пирогові, знайомить відвідувачів не лише з історією, а й з традиціями давнього Ельзасу.

Від Танна і Гебревіллера до Оберне через старовинний центр виноробства Кольмар проходить славнозвісна «Дорога вина». Кожен квадратний метр землі, придатної для вирощування винограду, тут обробляється і доглядається. Найбільш відомі сорти вин, що виробляються тут, – рислінг, токай, гевюрцтрамінер, мускат, піно-білий, піно-червоний, піно-грі, сільванер.

Вино – це не єдина характерна риса цього краю. Є ще й інша – лелеки. Для багатьох жителів Ельзасу саме вони є його символом, адже ще в хроніках XIII ст. зазначено дати, коли в Ельзас поверталися лелеки після зимівлі на півночі Африки.

Регіон, в якому стародавні римляни першими почали вирощувати виноград. Земля розкішних архітектурних пам'яток і романтичних старовинних містечок, п'янке повітря Франції, розташованої на головному перехресті європейських доріг, якими лише за пару годин можна дістатися Австрії, Люксембургу, Швейцарії, Німеччини, Бельгії та Голландії, – все це Ельзас – яблуко роздору між Німеччиною і Францією, сплав французької вишуканої елегантності і німецького твердого характеру – країна вина і лелек, мостів та органів, вогезьких бескидів і традиційної французької вишивки, Нобелівських лауреатів і геніальних медичних технологій, міцних фортець і давніх національних традицій.